УДК373.13:372.3

Людмила Іщенко

доктор педагогічних наук, доцент,
доцет кафедри дошкільної освіти
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини, м.Умань, Україна
e-mail: iskra118@mail.ru

КРИТЕРІАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті розкритті критерії і показники підготовленості майбутнього вихователя до формування творчої індивідуальності старших дошкільників зокрема: когнітивно-методичний (наявність уявлень про особливості, сутність, ключові поняття процесу формування творчої індивідуальності старшого дошкільника та ін.); мотиваційно-ціннісний (наявність позитивної мотивації до проблеми формування творчої індивідуальності дітей дошкільного віку); практично-діяльнісний (уміння організовувати процес формування творчої індивідуальності дітей старшого дошкільного віку з розвитку творчої індивідуальності старших дошкільників); оцінно-рефлексивний (уміння виконувати взаємо- й самооцінювання професійної діяльності, педагогічних умінь із формування творчої індивідуальності старшого дошкільника та ін.).

***Ключові слова**: підготовка, підготовленість, майбутні вихователі, творча індивідуальність, старші дошкільники, критерії,показники.*

Постановка проблеми. В умовах упровадження особистісно зорієнтованої моделі варто апелювати до природної здібності дитини творити, підтримувати її своєрідність, самобутність, дбати про сприятливі для цього умови. Розвиток сучасної дитини як неповторної унікальної індивідуальності передбачає максимальну реалізацію нею своєї творчої активності, ініціативи, винахідливості, самостійності, прагнення обирати власні шляхи і способи досягнення мети, реалізувати свої потреби та інтереси. Натомість виховання й навчання зорієнтовані не на формування механізмів саморозвитку, а на кінцевий продукт – здатність у діяльності та поведінці відтворювати соціально задані зразки. На жаль, безліч шаблонів, готових зразків, запропонованих дорослими дитині для відтворення, применшують її прагнення виявляти творчість, реалізувати свою індивідуальність, тому вона часто залишається потенційною й незалученою. Закладений у дошкільному віці потенціал до формування творчої

індивідуальності дитини зумовлює забезпечення відповідної підготовки вихователів дошкільного навчального закладу.

Ключовою фігурою в реалізації завдань формування творчої індивідуальності дошкільника є вихователь. Визнання жорсткої зумовленості розвитку дошкільника виховними й навчальними впливами спонукає вихователя до самовдосконалення як особистості та фахівця – його вміння застосовувати сучасні методи й засоби освіти дошкільника, активізувати особистий потенціал дітей, зважаючи на їхні схильності, інтереси, бажання; формувати в них творче ставлення до життя, розвивати задатки творчого мислення, уміння пропонувати нове, формулювати оригінальні ідеї, нестандартно виконувати певну діяльність, досягати незвичних результатів. Тому одним із головних завдань підготовки такого фахівця у вищій школі є формування особистості професіонала, спроможного будувати власну професійну діяльність, ціннісно-смисловою основою якої є унікальна індивідуальність дитини дошкільного віку [2, 86].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості вияву творчості на різних вікових етапах розвитку особистості, а саме загальнотеоретичні положення про роль творчої діяльності в розвитку особистості, описано в наукових працях І. Беха, А. Богуш, Н. Гавриш, Д. Богоявленської, В. Кудрявцева, В. Моляко, В. Ямницького. Закономірності розвитку особистості та індивідуальності в дошкільному віці з'ясовано в студіях О. Асмолова, О. Кононко, В. Кузьменко, Д. Ельконіна. Концепції творчої обдарованості проаналізовано в роботах Є. Кульчицької, А. Матюшкіна, В. Моляко); розвиток здібностей у структурі творчої особистості – М. Лейтес, Смолярчук, Б. Теплова, С. Рубінштейна.

Постановка завдання. Підготовку майбутніх вихователів до педагогічної діяльності з формування творчої індивідуальності розглядаємо як специфічне індивідуально-професійне утворення, що інтегрує мотиваційний, змістовий, діяльнісний і рефлексивний компоненти.

У рамках визначеного підходу рівень підготовленості майбутніх фахівців в означеній сфері діяльності має бути схарактеризований сукупністю певних параметрів, якими слугують визначені критерії та показники.

Виклад основного матеріалу. Критерій – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання. Він має бути об'єктивним, відображати суттєву інформацію, бути стандартом оцінки результатів діяльності. Кожен критерій включає групу якісних показників, які розкривають зміст і дають характеристику досягнень [3, 48].

За словниковими визначеннями, критерій [гр. kritērion – засіб для судження] – це ознака, за якою оцінюють, визначають або класифікують що-небудь, міра судження [4, 149].

Показник – це характеристика певного аспекту критерію, за яким можна доходити висновків [5, 719].

Згідно з визначеними компонентами виокремимо такі критерії підготовленості до формування творчої індивідуальності старших дошкільників: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-методичний, практично-діяльнісний, рефлексивно-оцінний.

Схарактеризуємо мотиваційно-ціннісний критерій підготовленості майбутніїх вихователів до професійної діяльності

Мотивація до навчання, як зазначає А. Алексюк, – одна із головних умов реалізації навчально-виховного процесу. Вона не тільки сприяє розвитку інтелекту, але і є рушійною силою удосконалення особистості в цілому. Формування мотивації у студентів до навчальної діяльності є однією з головних проблем сучасної школи. Її актуальність обумовлена оновленням змісту навчання, постановою завдань формування у студентів прийомів самостійного набуття знань, пізнавальних інтересів, життєвих компетенцій, активної життєвої позиції [1, 411]. Мотивація досягнення – прагнення до покращення результатів, незадоволеність досягнутим, наполегливість у досягненні своїх цілей, прагнення домогтися свого – є однією з головних властивостей особистості, яка впливає на все людське життя. Мотивація, як вважають дослідники, є основною рушійною силою людської поведінки. Вона пронизує її основні структурні утворення, як спрямованість і діяльність. Спрямованість особистості у психології розглядається як утворення, що визначає основний напрям її діяльності, поведінку в конкретних життєвих ситуаціях [1, 90].

Професійна спрямованість – складне психологічне явище, яке характеризує психологічну готовність особистості до вибору напряму його майбутньої діяльності [4, 6]. Педагогічну спрямованість майбутнього вихователя доцільно розглядати в контексті загальної психологічної проблеми – спрямованості особистості. Спрямованість особистості на професійну діяльність проявляється на певному етапі розвитку особистості і стає в цей період життя центральним особистісним новоутворенням [4, 27].

Професійна підготовка як системний об'єкт включає в себе гуманістичну спрямованість – це спрямованість на особистість іншої людини, утвердження словом і працею найвищих духовних цінностей, моральних норм поведінки й стосунків. Це вияв професійної ідеології вихователя, його ціннісного ставлення до педагогічної дійсності, її мети, змісту, засобів, суб'єктів [4, 49].

Як зазначає А. Капська, цінності професійної діяльності можна сприймати як певну домінувальну потребу – професійно працювати на благо інших людей, що орієнтує професійно-особистісну активність педагога на досягнення цієї гуманної мети. Цінності професійної діяльності викладачів пов'язані з їхніми ціннісними орієнтаціями. Ціннісні орієнтири – це вибіркова, відносно стійка система інтересів і потреб особистості. Саме цінності впливають на стиль мислення і діяльність педагога, а також формування його інтересів [3, 122].